

מתאים גם לסטרייטים

חדוות המין ההומוסקסואלי המדריך החדש למין ההומוסקסואליד"ר צ'ארלס סילברשטיין ופליס פיקנו. תרגום מאנגלית: אורן וייץ. איורים: פ' רונאלד פאוולר. הוצאת שופרא לספרות יפה, 207 עמ', 94 שקלים

הבינשטיין גידי

על אף הסתייגותי העקרונית מספרי {How-to@\} למיניהם, אומר כבר בפתיחה ש"חדוות המין ההומוסקסואלי" הוא היוצא מן הכלל המעיד על הכלל. ניתן לחלק את הספר לשני חלקים עיקריים: האחד הוא החלק הפסיכולוגי, שנכתב כנראה בידי ד"ר צ'ארלס סילברשטיין, פסיכולוג קליני ופסיכותרפיסט העובד בניו יורק, שגם הקים שני מרכזי ייעוץ להומוסקסואלים והיה העורך המייסד של ה- {Homosexuality Journal of@\}. החלק השני, ה"אנתרופולוגי", שהוא גם המעשי יותר, נכתב כנראה בידי פליס פיקנו, סופר, מחזאי, מבקר וכותב מאמרים. על אף החלוקה הזאת, מופיעים הנושאים השונים בספר בצורה רציפה, כערכים המסודרים בסדר אלפביתי.

החלק הפסיכולוגי הוא מעט המכיל את המרובה. אחת הבעיות המתעוררות כאשר פסיכולוגים הומוסקסואלים מוצהרים מתייחסים לנושאים פסיכולוגיים היא, שהם רואים את עצמם שליחי הקהילה ההומו-לסבית ולכן הופכים למטיפים מיליטנטים, המתרחקים מהמקצועיות המצופה מהם. בביטוי קיצוני לכך נתקלתי בסימפוזיום השונים של החטיבה ההומו-לסבית, המתקיימים במסגרת הכנסים השנתיים של האיגוד הפסיכולוגי האמריקאי. פסיכולוגים הומוסקסואלים מציגים בהם, לעתים קרובות, מאמרים חסרי איזון הנראים כתעמולה פרו-הומוסקסואלית לכל דבר, בהתעלם מהבדלים בין-אישיים ומהתייחסות האינדיווידואלית, שחייבת להיות נר לרגליו של כל מטפל פסיכולוגי.

סילברשטיין, פסיכולוג הומוסקסואל מוצהר, שהופיע בשנת 1973 לפני "ועדת המינוח" של "איגוד הפסיכיאטרים האמריקאי" ותרם להוצאת ההומוסקסואליות ממדריך ההפרעות הנפשיות, היה עלול להיות נגוע בטשטוש הגבולות הזה שבין מיליטנטיות הומוסקסואלית למקצוענות פסיכולוגית. מה נעים להיווכח, על כן, שכתובתו בספר זה על נושאים כמו דיכאון, בדידות, נאמנות ומונוגמיה או קנאה ורכושנות - נושאים רלוונטיים לכלל האוכלוסייה ולא רק להומוסקסואלים - היא אובייקטיבית, מאוזנת ובעיקר מאוד חכמה.

ראויה לציון מיוחד יכולתו של סילברשטיין לכתוב בתמציתיות ערך של עמוד אחד על נושאים מורכבים כמו דיכאון, תוך שהוא מקיף התייחסות של אסכולות פסיכולוגיות, ולעתים אף פסיולוגיות שונות לנושא, וכל זאת מבלי לוותר על התייחסות מעמיקה. כך, למשל, תחת הערך "דחייה" יוכל הקורא הרגיש והנבון - הומוסקסואל או לא - לרכוש תובנה שאינה נופלת מזו שמושגת בטיפולים פסיכולוגיים ממושכים. סילברשטיין יוצא אמנם מסיטואציה של הומוסקסואל הנדחה בבר ביום חמישי ב-11 בלילה, אך הוא נוגע לנקודות הרלוונטיות לכל מצב של דחייה שמתרחש בחיי כל אדם באשר הוא אדם. הוא מלווה את הקורא ברגישות רבה מרגע זיהוי ההלם הרגעי, וממליץ לו להימנע ממצאת פגמים באובייקט הדוחה, מדחייה של אחרים ומשקיעה ברחמים עצמיים, ומכוון אותו לבחינה אינרוספקטיבית מתוך אוריינטציה פסיכואנליטית. את כל זה הוא עושה, כאמור, בלא יותר מעמוד אחד.

ייתכן שדבריו ימצאו אוזן קשבת יותר אצל הקורא האמריקאי, שלגביו טיפול פסיכולוגי הוא יותר עניין שבשגרה, מאשר אצל הקורא הישראלי שהדברים עלולים להישמע לו מעט זרים. ובכל זאת, כשסילברשטיין דן בנושאים כאלה זה אינו רק מדריך להומוסקסואל (וכאמור לכל בן אדם), אלא אף "כיתת אמן" לאנשי מקצוע העוסקים בפסיכותרפיה.

כשסילברשטיין כותב ערך של עמוד אחד על נושא מורכב כמו בדידות, הוא מקיף את א'. סוג הבדידות הנסיבתית המתעוררת בעקבות אובדן ממשי; ב'. סוג הבדידות שהוא קורא לה "קוסמית" (מה שמקובל בחוגי הפסיכולוגיה לכנות "בדידות קיומית") המאפיינת אדם בשנות ה-30 או ה-40 לחייו, שנפטר מרוחות הרפאים של עברו, השתחרר מההיבטים הניורטיים של מערכת היחסים עם הוריו ועם אחרים משמעותיים נוספים, והוא ניצב לפתע מול ההכרה הבוגרת שאנו נולדים

ומתים בודדים ("חרדת המוות" במונחים אקזיסטנציאליסטיים), ושלעולם לא נצליח לשתף באמת את הזולת בחוויותינו הפנימיות (גישה אינדיווידואליסטית הרואה באדם סובייקט, ואשר נדיר כל כך למוצאה בקרב פסיכולוגים הומוסקסואלים הנגועים כאמור, לעתים קרובות, בהתייחסות אידיאולוגית-פוליטית מיליטנטית ונטולת גישה ליחיד); וג'. סוג הבדידות הנוצרת כשאנו דוחים את הזולת ובחרים באופן תת-מודע באובייקטים שיסבו לנו סבל ("ישן, לקוי ומשגשג", מצטט סילברשטיין משורר מסוים, שאיפיון את דפוס ההתנהגות הנוירוטי הזה - כמה קולע!).

כתיבתו של סילברשטיין על נושאים אלה, אף שהם מכוונים אל הומוסקסואלים, יפה כאמור לכל אדם - הומוסקסואל או הטרוסקסואל, גבר או אשה, ואף מטפל או מטופל. יוצא מכלל זה הוא הערך "אין-אונות", שקוצר היריעה הפכו לבלתי-מובן למי שאינו מתמצא ברזי הטיפולים השונים בתופעה. סילברשטיין גם מגלה ראייה פתוחה ורחבת-אופקים כאשר הוא מפנה הומוסקסואלים להיוועץ באנשי מקצוע המכבדים את האוריינטציה ההומוסקסואלית - ולא דוגל בהשקפה המיליטנטית-פוליטית, המעודדת הומוסקסואלים לפנות דווקא למטפלים הומוסקסואלים. גישתו של סילברשטיין אינה שיפוטית, והוא נותן לגיטימציה לקיום יחסי-מין מחוץ לקשר בה במידה שהוא מעריך מונוגמיות. הוא מתייחס בליברליות לריבוי שותפים מיניים, ובה במידה מעודד התנזרות מינית במקרים מסוימים (ר' ערך "פרישות"), כמו במצבים של רצף מערכות רומנטיות כושלות, ועומד על ערכה כמאפשרת רגיעה, שחרור מלחצים והתפנות לבחינה אובייקטיבית של עצמך ושל זולתך, כשנעלם הצורך האובססיווי להיות נחשק נעלם. שוב, מתאים לא רק להומוסקסואלים. חלק מעניין לא פחות, אם כי מבחינה שונה לחלוטין, הוא אותו חלק שקראתי לו "אנתרופולוגי", המתאר תופעות שונות בחיי ההומוסקסואלים בארה"ב, שהולכות וחודרות לחיי ההומוסקסואלים בארץ. עד כמה שהערכים השייכים לחלק זה עשויים להיות מרתקים ואף מכוונים, כמי שמרבה לטפל באנשים המתלבטים בקשר לזהותם המינית, יש לי הרגשה שערכים מסוימים בו עלולים לעורר רתיעה, תחושה של גועל ודחייה בקרב אנשים הנמשכים לבני-מינם ונמצאים בתחילת דרכם, שלא לדבר על התגברות ההומופוביה בקרב קוראים הטרוסקסואלים שייחקלו בספר. המידע חשוב וחייב להינתן. יהיו מי שיאמרו, במידה רבה של צדק, שמניעתו מקהל הקוראים היא מעשה בת-יענה הטומנת את ראשה בחול. ובכל זאת, שערו בנפשכם מתבגר הומוסקסואל, שאך זה התוודע אל נטיותיו, קורא את הערך "צואה" שבו מתוארת, בין היתר, תופעה של סיפוק מאכילת צואה ומריחתה על הגוף. אין ספק שחשוב שתופעות כאלה, כמו גם קשירות, החדרת אגרוף לפי הטבעת, קיומם של חדרי חושך, מין בשירותים ציבוריים, חורי הצצה המיועדים להשחלת איבר המין לצורך מין אוראלי במקומות ציבוריים, ועוד רבות אחרות, ראויות לתיעוד (כמו שכל תופעה המתרחשת במציאות ראויה לתיעוד).

הדילמה המתעוררת היא האם יש לכלול את תיאורן הגרפי במדריך למין, שמא הוא יחזק את ההומופוביה לא רק בקרב הטרוסקסואלים אלא גם בקרב הומוסקסואלים עצמם, בייחוד הצעירים שבהם, שבאמת ובתמים יקנו את הספר כמדריך ועלולים ללקות בהלם, גועל ורתיעה קיצונית, שיגרמו להם דווקא להתרחק מהעולם ההומוסקסואלי. בניגוד לנושאים הפסיכולוגיים, הכתובים ברגישות ובתבונה של פסיכותרפיסט מוכשר, ומתאימים לכן לכלל האוכלוסייה (ואף ממחישים את האוניוורסליות, כמו גם את האינדיווידואליות, שבתגובות האנושיות ואת הדמיון שבין הומוסקסואלים להטרוסקסואלים), הרי התיאור המפורט של התופעות הביזאריות בחיי המין של ההומוסקסואלים, לא זו בלבד שאינו מיועד לכלל האוכלוסייה, אלא ספק אם הוא משרת את כלל אוכלוסיית ההומוסקסואלים, בייחוד את הצעירים שבהם, הזקוקים למדריך מסוג זה יותר מעמיתיהם המנוסים.

ייתכן שתיאור התופעות הללו מתאים להומוסקסואלים הנמצאים בשלב מתקדם יותר בגיבוש זהותם המינית, וייתכן שיש לכלול אותן בספר נפרד, בעל כותרת אחרת, שתכוון לקהל יעד ספציפי יותר בתוך מגזר הומוסקסואלים באוכלוסייה. על רקע הרגישות הרבה המאפיינת את הדיון בנושאים הפסיכולוגיים בולט האזמל החד, שנעשה בו שימוש לתיאור התופעות הביזאריות כהווייתן. בעיה נוספת שמתעוררת למקרא התיאור הפלסטי של תופעות אלה קשורה להבדלים בין המציאות האמריקאית לזו הישראלית, שבה הן שכיחות הרבה פחות. בהקשר הזה ראוי להתייחס למלאכת התרגום של אורן וייץ, וכאן מצאתי את עצמי מזדהה עם עמדתה של רות אלמגור, היועצת הלשונית של "קול ישראל", המכבדת שימוש הן בסלנג והן בשפה תקנית, אך דוגלת בהפרדה ביניהם. וייץ משתמש לא רק בשפה תקנית אלא לעתים אף בשפה גבוהה, אך אולי בהשפעת הסגנון הבוטה שבו

מתוארת בפירוט הפרקטיקה המינית במקור האנגלי ואולי מסיבה אחרת, הוא לא חוסך מהקורא שימוש בסלנג. הוא משתמש במלים כמו "זין" ו"להזדיין" במסגרת תיאורים "סטרייליים", יבשים ותקניים, ודבר זה יוצר צירופים מוזרים, הפוגעים בשטף הקריאה וב"טבעיות" של העברית. לפעמים הוא חש צורך למצוא, כאילו בעל כורחו, מונח עברי כמו "זיון אגרוף" ל"פיסטינג", מה שהופך את התרגום למלאכותי, ובמקרים אחרים אף בלתי-מובן, כמו למשל במקרה של השימוש במלה "ריק" (בעצם הכוונה ל"חלל") לצורך תיאור מכשיר הוואקום, שמוטב היה להשאירו בלועזית, לטיפול באין-אונות. לפעמים התרגום זר לעברית עצמה, כמו למשל, בערך "הזדקנות", שבו נאמר ש"גברים הומוסקסואלים מבוגרים ומיושבים פשוט אינם נראים ב'אזור המלחמה'" (עדיף היה ב"זירה", ב"שדה הקרב" או מוטב, פשוט, "בשטח"). דוגמה נוספת היא הערך "פרישות", מלה המעוררת אסוציאציות מקראיות כמעט, במקום "התנזרות ממין" למשל. הסתייגות הקשורה למבנה הספר במקור נוגעת לכתיבתו על פי ערכים. מוטב היה לחלק את הספר לפרקים על פי נושאים, ולהשאיר את החלוקה לערכים, כפי שהיא מופיעה באינדקס. אינני רואה כל היגיון בהצמדת הדיון בערך "נאמנות ומונוגמיה" ל"נערי ליווי", רק משום ששניהם מתחילים במקרה באות נ'. ייתכן אפילו שהחלוקה לנושאים היתה מקלה על ההלם שעלול להיגרם לחלק מהקוראים למקרא התיאורים הפלסטיים של התופעות המיניות הביזאריות, כך שמי שמתעניין דווקא בהן יכול היה לקרוא פרק המוקדש לנושא, לחלק ממנו, או לקבוצת נושאים, במקום להיתקל ב"זיון אגרוף" וב"זיון בעמידה" מיד לאחר קריאה על זוגיות או ב"ביטוח" (עניין פרגמטי גרידה) מיד לאחר הערך "בדידות" (נושא פסיכולוגי). למרות הסתייגויות אלה או אחרות, אסיים במה שהתחלתי: ספר זה, המוצג כ"מדריך" למין הומוסקסואלי, הוא היוצא מן הכלל המעיד על הכלל בים ה"מדריכים" למיניהם. מבחינות מסוימות, בעיקר בדיון בנושאים הפסיכולוגיים, הוא עולה לאין ערוך על ספר הדרכה, ומבחינות אחרות, אותם ערכים העוסקים במין ביזארי עלולים להחטיא את מטרת הספר כ"מדריך" בכך שהם יבהילו וירחיקו קוראים הומוסקסואלים והטרנסקסואלים, במקום להרגיעם ולקרבם אל העולם הזה. כך או כך: זהו ספר מרתק ואינטליגנטי.

ד"ר **גידי רובינשטיין** הוא פסיכותרפיסט המתמחה, בין היתר, בטיפול בהפרעות בזהות המינית

פורסם בתאריך - 24/01/2001

All rights reserved Haaretz כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון